

Стеван Лилић • Марија Драшкић

ОСНОВИ ПРАВА

за I разред правне и биротехничке школе

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ И НАСТАВНА СРЕДСТВА
БЕОГРАД

4. ПРАВНИ ПОРЕДАК И ПРАВНИ СИСТЕМ	27
4.1. Правни поредак	27
4.2. Правни систем	28
5. ПРАВНИ АКТИ	28
5.1. Правна норма и правни акт	28
5.2. Елементи правног акта	30
5.2.1. Формални елементи правног акта	30
5.2.1.1. Надлежност за доношење правног акта	30
5.2.1.2. Поступак доношења правног акта	30
5.2.1.3. Форма правног акта	31
5.2.2. Садржина правног акта	32
5.2.2.1. Главни елемент правног акта	32
5.2.2.2. Споредни елемент правног акта	32
5.3. Општи и појединачни правни акти	33
5.4. Правна снага правног акта	34
5.5. Важење правних аката у простору и времену	35
6. ИЗВОРИ ПРАВА	37
6.1. Извори права у материјалном и формалном смислу	37
6.2. Општи правни акти као извор права	38
6.3. Судски прецедент, уговор и обичај као извори права	40
6.4. Правна празнина	41
7. ПОЈЕДИНАЧНИ ПРАВНИ АКТИ	42
7.1. Појам и врсте појединачних правних аката	42
7.1.1. Појам појединачних правних аката	42
7.1.2. Врсте појединачних правних аката	43
7.1.2.1. Потпуни и непотпуни појединачни правни акти	43
7.1.2.2. Појединачни акти државних органа (управни и судски акти)	44
7.2. Појединачни правни акти органа локалне самоуправе	45
7.3. Правни посао	45
7.3.1. Појам правног посла	45
7.3.2. Формални и неформални правни послови	46
7.3.3. Једнострани и двострани правни послови	46
7.3.4. Теретни и добротини правни послови	46
7.4. Важећи и неважећи правни послови	46
Други део – ПРАВНИ ОДНОСИ	49
1. ПОЈАМ ПРАВНОГ ОДНОСА	49
2. НАСТАНАК И ПРЕСТАНАК ПРАВНОГ ОДНОСА	49
3. ПРАВНЕ ЧИЊЕНИЦЕ	52
4. ПРАВНИ ОБЈЕКТИ	53
5. ПРАВНИ СУБЈЕКТИ (СУБЈЕКТИ ПРАВА)	53
5.1. Физичко лице	53
5.2. Правно лице	54

6. ПРАВНА И ПОСЛОВНА СПОСОБНОСТ СУБЈЕКТА ПРАВА	54
6.1. Правна способност субјекта права	54
6.2. Пословна способност субјекта права	55
7. ЕЛЕМЕНТИ ПРАВНОГ ОДНОСА	56
8. ПРАВНО ОВЛАШЋЕЊЕ	56
9. ЗЛОУПОТРЕБА ПРАВНОГ ОВЛАШЋЕЊА	58
10. ПРАВНА ОБАВЕЗА	59
11. ПРАВНА ОДГОВОРНОСТ	59
12. ЉУДСКЕ РАДЊЕ И МАТЕРИЈАЛНИ АКТИ	60
Трећи део – СТВАРАЊЕ И ПРИМЕНА ПРАВА	63
1. СТВАРАЊЕ ПРАВА	65
1.1. Појам стварања права	65
1.2. Процес стварања и доношења општих правних аката	65
2. ПРИМЕНА ПРАВА	67
2.1. Позитивно право	67
2.2. Појам, врсте и радње примене права	69
2.2.1. Појам примене права	69
2.2.2. Добровољна и принудна примена права	69
2.3. Радње у процесу примене права	70
2.4. Доказивање и оцена доказа	72
3. ТУМАЧЕЊЕ ПРАВА	74
3.1. Појам, циљ и значење тумачења права	74
3.2. Класификација тумачења права	75
3.3. Средства и методи тумачења права	76
3.4. Аналогија и разлог супротности (argumentum a contrario)	78
4. ВЛАДАВИНА ПРАВА И ЉУДСКА ПРАВА	78
4.1. Владавина права	78
4.1.1. Принцип поделе власти	79
4.1.2. Легалитет и легитимитет државног деловања	80
4.1.3. Правна држава и државно право	81
4.1.4. Социјална функција државе – јавне службе	82
4.2. Људска права	82
4.3. Начело уставности и законитости	84
4.4. Законити и незаконити правни акти	85
4.5. Правна средства и правни лекови	86
4.6. Ништави и рушљиви правни акти	87
4.7. Правноснажност, коначност и извршност правних аката	88
СТРУЧНА ЛИТЕРАТУРА	91

МАРИЈА ДРАШКИЋ • СТЕВАН ЛИЛИЋ

ОСНОВИ ПРАВА

за I разред правне и биротехничке школе

Прво издање, 2006. година

Издавач

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ И НАСТАВНА СРЕДСТВА,

Београд, Обилићев венац 5

www.zavod.co.yu

Ликовни уредник

АИДА СПАСИЋ

Лектор

МИРОСЛАВА РУЖИЋ-ЗЕЧЕВИЋ

Коректор

ТАТЈАНА ЗОРИЋ

Графички уредник

ГРАДИМИР ДРАГАШЕВИЋ

Обим: $5\frac{3}{4}$ штампарских табака

Формат: 17 × 24 cm

Рукопис предат у штампу јула 2006. године.

Штампање завршено августа 2006. године.

Штампа „ГРАФОКОМЕРЦ“ – Београд